

(25 1.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 4 Augustus 1905.)

(De vroegere stukken zijn gedrukt onder n^o. 156 der Zitting 1903—1904.)

Naar aanleiding van de beschouwingen en opmerkingen van het Voorloopig Verslag moge door de ondergeteekenden het navolgende worden medegedeeld.

Algemeene beschouwingen.

§ 1. De leden, die de strekking van dit wetsontwerp hebben opgevat als ten doel hebbende om — onafhankelijk van de invoering van de in het jaar 1903 tot stand gekomen militaire strafwetten — de meest in het oog vallende gebreken van de rechtspleging bij de land- en zeemacht weg te nemen, hebben inderdaad juist gezien. Behalve uit de toezeggingen, bij onderscheidene gelegenheden gedaan, volgde deze bedoeling naar het schijnt duidelijk uit den inhoud van het wetsontwerp zelf zoodat ook het door die leden gedaan beroep op ongerijmdheden, welke, bij het innemen van een tegenovergesteld standpunt, onmiskenbaar waren aan te wijzen, volkomen gegrond is. Voor zoover noodig zullen deze ongerijmdheden dan ook bij eene invoeringswet van de militaire strafwetten, van welk ontwerp de indiening bij de Staten-Generaal spoedig is te wachten, alsnog moeten worden weggenomen. Gelijk van zelf spreekt zal in evenbedoelde wet evenmin ontbreken eene bepaling omtrent het bewijs in militaire strafzaken. De onderbrenging van deze thans bestaande voorschriften van formeelen aard in de Crimineele Wetboeken maakt het niet wel doenlijk, daarvoor bij deze gelegenheid een meer passende plaats aan te wijzen.

De ondergeteekenden hebben echter gemeend deze wijziging van de militaire rechtspleging geheel afgescheiden te moeten houden van de invoering der nieuwe militaire strafwetgeving, al ware het slechts om verwarring bij de behandeling te voorkomen. Het zou bovendien niet wel aangaan, om de thans in verband met de invoering der nieuwe strafwetten noodige wijzigingen aan het oordeel der Volksvertegenwoordiging te onderwerpen zonder dat de Raad van State in de gelegenheid zou zijn geweest, Hare Majesteit de Koningin dienaangaande van advies te dienen.

§ 2. Van den aanvang af hebben de ondergeteekenden zich op het standpunt gesteld om alleen de meest in het oog loopende gebreken der verouderde militaire rechtspleging weg te nemen. Bij het stadium van voorbereiding waarin de herziening van het burgerlijk strafprocesrecht verkeert, gaf het geen pas om nieuwe Rechtsplegingen voor land- en zeemacht te doen samenstellen, gefatsoeneerd naar de voorschriften van het Wetboek van Strafvordering in zijne tegenwoordige gedaante, welke voorschriften op belangrijke punten eveneens communi consensu als verouderd zijn aan te merken.

Het mag niet ontveinsd worden, dat het aanbrengen van de in het wetsontwerp voorgestelde wijzigingen, welke meer moderne beginselen moeten invoeren in eene procedure, die geheel berust op het oud-Hollandsche strafprocesrecht, gelijk zich dat na de Staatsregeling van 1798 had ontwikkeld, vele bezwaren te overwinnen geeft. Ook de omvang van deze wijzigingen is met groote zorg vastgesteld. Natuurlijk deed het veranderde karakter, dat aan de weermacht sedert 1814 en 1815 eigen was geworden, de noodzakelijkheid gevoelen om tot herziening onzer militaire strafwetgeving over te gaan. Voor zooveel mogelijk is langs administratieven weg aan deze evolutie uiting gegeven. Gewezen mag worden op het uit den laatsten tijd dagteekenend Koninklijk besluit van 28 Augustus 1903, n^o. 49 — Recueil Militair 1903

blz. 999 — waarbij de relatieve competentie van den militairen rechter ten aanzien van bij de landweer dienenden en van militairen, die buiten eene garnizoensplaats zijn gestationneerd of daar misdoen, wordt geregeld. Voorts waren de ondergeteekenden van meening, dat tal van artikelen uit de beide Rechtsplegingen, waarbij voorschriften worden gegeven, die wortelen in de oud-Hollandsche, op het erlangen van eene bekentenis van den beschuldigde gerichte bewijsvoering, buiten deze herziening konden worden gelaten: men schijnt toch gerustelijk te mogen aannemen, dat, waar krachtens art. 210 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, resp. art. 159 van het gelijknamige wetboek voor het Krijgsvolk te Water, de van een geheel ander stelsel uitgaande voorschriften van het Wetboek van Strafvordering op dit stuk ook in het militaire strafproces toepasselijk zijn, bepalingen als die van de artt. 24, 59, 81, 82 en 161 van de Rechtspleging bij de Landmacht — waarop in het Voorloopig Verslag wordt gewezen — en van de artt. 38 en 61 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, welk laatste artikel tengevolge van eene bedenking van den Raad van State in 1814 reeds beduidend werd verzacht, als stilzwijgend vervallen moeten worden aangemerkt. Evenzoo zijn de bepalingen omtrent militaire provoosthuizen, welke in het Tweede Hoofdstuk van den Vijfden Titel der Rechtspleging bij de Landmacht zijn opgenomen, thans zonder eenige practische beteekenis omdat het object dezer regeling zelf, de militaire provoosthuizen, al sedert geruimen tijd niet meer bestaat. Bij de beperking tot het allernoodzakelijkste, welke de ondergeteekenden zich voor dit wetsontwerp hadden opgelegd, vonden zij geen vrijheid, dergelijke bepalingen bij deze gelegenheid te doen vervallen. Zooals terecht in het Voorloopig Verslag wordt opgemerkt, scheen ook aan de ondergeteekenden een wetsontwerp tot algeheele herziening van het militaire strafprocesrecht daartoe de aangewezen plaats. Ter tegemoetkoming aan de gerezen bezwaren zijn echter de ondergeteekenden er toe overgegaan de in verband met de nieuwere bewijstheorie noodige veranderingen alsnog in de Nota van wijzigingen op te nemen. Evenmin wenschten de ondergeteekenden de herziening van het militaire strafprocesrecht geheel achterwege te laten met het oog op de naar het oordeel van sommige leden praealabele vraag, of de militaire rechter al dan niet zal worden behouden. Op de beantwoording van die vraag, die niet bij deze gelegenheid aan de orde behoeft te komen, wenschen de ondergeteekenden niet verder in te gaan dan door te herhalen, dat van hen geen voorstel tot die afschaffing te wachten is. Al moge met eenigen schijn van waarheid worden aangevoerd, dat de officieren, die aan de rechtspraak deelnemen, somtijds niet toegerust zijn met die kennis welke voor de behoorlijke uitoefening dezer functiën vereischt wordt, het mag niet worden ontkend, dat althans bij de zeemacht daarin reeds belangrijke verbetering is gebracht en dat de aandacht op invoering van verdere opleiding van officieren in die richting zowel voor de zee- als voor de landmacht gevestigd blijft. In verband hiermede moge worden gewezen op den cursus, welke krachtens het Koninklijk besluit van 10 Mei 1905, n^o. 49 (opgenomen in het Militair-rechtelijk Tijdschrift 1905, bladz. 3) in de tweede helft der maand October van dit jaar zal worden geopend. Deze cursus beoogt aan officieren van land- en zeemacht de gelegenheid te geven zich in rechtsgeleerde vakken te bekwamen. De wijze waarop van de vruchten dezer hoogere vorming zal worden geprofiteerd, zal te zijner tijd een punt van nauwgezette overweging uitmaken.

§ 3. De ondergeteekenden herhalen, dat hun oogmerk met het onderhavige wetsvoorstel slechts was: het aanbrengen van de meest urgente wijzigingen in het militaire strafproces. Daardoor wordt niet ontkend dat er andere gebreken zijn, die ook om voorziening vragen. Tot deze behoort echter niet de berechting van commune delicten door den militairen rechter. Hoe men ook over dit punt denken moge, dat dit niet is een vraagstuk van rechtspleging doch van regeling der rechtsmacht van den militairen rechter, staat ook naar het oordeel van de ondergeteekenden vast. En hoewel, gelijk der Kamer spoedig zal blijken, de invoeringswet van de nieuwe militaire strafwetten omtrent die regeling bepalingen zal inhouden, kunnen de ondergeteekenden reeds thans de verzekering geven, dat voor zooveel de hier bedoelde vraag van competentie betreft, door hen geen verandering van beginsel zal worden voorgesteld.

Evenmin behoort hier thuis de beantwoording van de vraag, of de berechting van alle door militairen gepleegde overtredingen met uitzondering van die, welke ingevolge art. 2 sub 5^o der Wet op de Krijgstucht disciplinair kunnen worden afgedaan, voortaan aan het oordeel van den burgerlijken strafrechter moeten

worden onderworpen. Ook hieromtrent wenschen de ondergeteekenden zich thans niet uit te laten. Het daarvoor aangevoerde argument dat de auditeur-militair moeilijk op de hoogte kan blijven van de in alle onderdeelen des lands geldende verordeningen, kan niet overwegend zijn; deze ambtenaar vraagt zoo noodig reeds thans in elk binnen zijn arrondissement voorkomend geval te bevoegder plaatse mededeeling van de verordeningen, welke raadpleging voor de in onderzoek zijnde overtreding onontbeerlijk is. Daarentegen kan wel worden ingestemd met het stilzwijgend te kennen gegeven oordeel, dat de billijkheid medebrengt, vergoeding voor reis- en verblijf kosten toe te kennen aan officieren van de landmacht, die zich als beklagden naar de residentie van den betrokken krijgswaard moeten begeven. Bij de zeemacht wordt zoodanige vergoeding reeds thans aan officieren en mindere schepelingen toegekend. Bij de landmacht genieten de militairen beneden den rang van officier bereids dergelijke indemniteit, terwijl het in de bedoeling ligt ten deze ook voor de officieren eene regeling te treffen. Aan al deze vergoedingen wordt nu door de wijzigingen van de artt. 7 en 14 van het wetsontwerp een wettelijke grondslag gegeven.

Verliezen door deze oplossing de overige te dezer plaatse in het Voorloopig Verslag ten gunste van de verandering in de rechtsmacht aangevoerde argumenten beduidend in gewicht, ook hunne juistheid mag met grond betwijfeld worden. Aan de rechtsmacht van den militairen rechter onderworpen personen, die voor den krijgswaard moeten terecht staan, behoeven niet steeds drie reizen naar de residentie van dit college te doen. Speciaal bij vervolgingen ter zake van kleine overtredingen kunnen de informatiën zeer goed buiten de residentie van den krijgswaard, met name in de garnizoensplaats van den beklagde worden gehouden. Ook is het aan militairen vergund om, ter voorkoming van eene strafvervolging wegens eene gepleegde overtreding, het maximum der gestelde boete te betalen: zulks kan met vergunning van den betrokken auditeur-militair (resp. fiskaal) op de gewone wijze geschieden.

Intusschen moge de beteekenis van deze aanvulling niet worden overschat; de groote meerderheid van de hier bedoelde overtredingen zal, bij de invoering van de nieuwe militaire strafwetten, voor krijgstuchtelijke afdoening vatbaar zijn.

Door dezen maatregel vervalt mede elke noodzakelijkheid voor invoering van eene verstekprocedure in den geest van die van het gewone strafprocesrecht. Zoodanige invoering zou ook van te ingrijpenden aard blijken te worden.

Ook na hernieuwde overweging kunnen de ondergeteekenden, naar aanleiding van het gestelde in de Memorie van Antwoord betreffende het wetsontwerp tot vaststelling van hoofdstuk IV der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1905 onder het hoofd „Militaire rechtspleging”, niet anders mededeelen, dan dat zij bij hun aanvankelijk voornemen om zelfs niet de revisieprocedure in het militaire strafgeding in te voeren, moeten blijven volharden. Reeds eene oppervlakkige beschouwing van de regeling dezer procedure in het burgerlijke strafproces doet zien, dat hare overplanting in het militaire recht niet zonder ingrijpende wijziging zou kunnen geschieden.

Ten aanzien van de taal, waarin de wijzigingen zijn gesteld, veroorloven de ondergeteekenden zich de vrijheid, te doen opmerken, dat zij er naar gestreefd hebben, die zooveel mogelijk in overeenstemming te houden met de taal, waarin de beide Rechtsplegingen zijn gesteld, waar mogelijk met overneming van bestaande uitdrukkingen. Al moge het waar zijn, dat zij bij dit streven niet altijd even gelukkig zijn geweest, zij kunnen zich toch niet vereenigen met de leden, die gaarne zouden hebben gezien dat eene doorgaande herziening der redactie hadde plaats gegrepen. Volkomen terecht merkten andere leden op, dat eene algemeene herziening van den vorm niet wel doenlijk is zonder algemeene herziening van den inhoud. Tot zoolang dient daarmede te worden gewacht.

Als antwoord aan de leden, die gaarne zouden vernemen, of het initiatief tot deze herziening is genomen door den eerst-ondertekende, moge dienen dat de herziening, welke thans is voorgesteld in hoofdzaak er eene is van juridieke natuur, zoodat er voor den Minister van Justitie alle aanleiding bestond om, evenals zulks bij de behandeling van de nieuwe Militaire strafwetten was geschied (1), zijne onderteekening in de eerste plaats te stellen.

HOOFDSTUK I.

Artikel I.

I. De ondergeteekenden zijn van meening dat aan den auditeur-militair in het militaire strafproces geenszins dezelfde positie is of behoort te worden toegekend als aan den officier van justitie in het burgerlijk strafgeding. Een van de groote voordeelen die het formeel militaire strafrecht bezit is juist deze, dat de beslissing over de wijze, waarop eenig vergriep zal worden afgedaan in één hand is. Het militaire belang eischt, dat deze toestand behouden blijft. Waar thans op grond van art. 316 R. L., hetwelk abusievelijk niet werd geschrapt toen de zelfstandige vervolgings-bevoegdheid in een vroeger ontwerp van deze Rechtspleging aan den auditeur-militair werd ontnomen, en dat naast art. 296 R. L. overbodig mag heeten, twijfel mogelijk is of, en het inderdaad ook enkele malen is voorgekomen, dat eene strafvervolging aanhangig is gemaakt buiten voorkennis van de meerderen van den beklagde, daar was het noodig, dat aan dien twijfel en aan die mogelijkheid een einde werd gemaakt. Wanneer de thans in dit opzicht voorgestelde wijziging wet wordt, zal inderdaad in elk strafgeding door den plaatselijke- of garnizoenscommandant eene beschikking moeten worden genomen, waarin de verwijzing naar den militairen rechter officieel wordt geconstateerd. Al is nu niet op straffe van nietigheid voorgeschreven, wat in deze beschikking moet zijn opgenomen, zoo zal toch bepaald worden, dat van de litis contestatio op zoodanige straf uit een van de militaire autoriteit uitgaand schriftelijk stuk — waarvan afschrift aan den beklagde zal worden ter hand gesteld — blijkt. Ten einde dit des te duidelijker te doen uitkomen wordt in de Nota van Wijzigingen voorgesteld, art. 316, dat ook in de R. Z. niet voorkomt, alsnog te doen vervallen.

Zooals door de hier aan het woord zijnde leden terecht werd opgemerkt, zal de beslissing tot verwijzing evenals thans worden genomen na ingewonnen advies van den auditeur-militair krachtens het Koninklijk besluit van 16 November 1818. Dit besluit kan echter, naar het aan de ondergeteekenden voorkomt, niet worden beschouwd als eene aanvulling der wet: het is eene louter administratieve bepaling, voortgekomen uit het niet in alle opzichten gemotiveerd streven om het aantal door de krijgswaarden uitgesproken vonnissen tot vrijspraak van zich in arrest bevindende militairen te beperken. Het schijnt derhalve niet noodzakelijk deze regeling in de wet over te brengen.

De strekking van de opmerking, dat in bepaalde in de wet te noemen gevallen aan den auditeur-militair de bevoegdheid behoort gegeven te worden om te beslissen over het overbrengen van verdachten naar het huis van bewaring is aan de ondergeteekenden ontgaan. Was het de bedoeling van de leden, die deze opmerking maakten, dat de beslissing nopens het in verzeerde bewaring nemen of houden van beklagden [thans naar bevind van zaken te nemen door den garnizoens- of plaatselijke commandant (Rechtspleging Landmacht art. 14a tweede lid, art. 55) of door den Krijgswaard (Rechtspleging Landmacht art. 160)] in bijzondere, nader te formuleeren gevallen zou moeten worden overgebracht bij den auditeur-militair? Of wel wenschte men aan dezen ambtenaar te defereeren de beslissing of een in voorloopig arrest vertoevend beklagde in de gedachte gevallen naar het huis van bewaring behoort te worden overgebracht? Het eerste zou met het oog op de positie die de auditeur-militair in het strafproces inneemt geen pas geven. Het tweede is geheel overbodig, aangezien in zoodanige behandeling van militaire beklagden bij de landmacht is voorzien bij de beschikking van den Minister van Oorlog van 3 Januari 1903, Ie Afd., n^o. 31 (*Rec. Militair* 1903, bladz. 2).

De ondergeteekenden meenen, dat uit de bewoordingen van art. 12 R. L. voldoende blijkt, dat de plaatselijke- of garnizoenscommandant ook dan bevoegd is om een militair naar den krijgswaard te verwijzen, indien de commandeerende-officier van het korps waartoe de betrokken persoon behoort, de zaak voor disciplinaire afdoening vatbaar acht. Is bij de thans bestaande redactie misvatting denkbaar, nu in het voorgestelde nieuwe art. 12 het woordje „mede” is vervallen, schijnt elke aanleiding tot twijfel opgeheven. De andere opmerking ten aanzien van dit artikel is juist. De tweede alinea van het voorgestelde art. 14a bepaalt, dat bij de verwijzing moet worden beslist over het in arrest blijven van den verdachte. Deze bepaling is daar, waar gehandeld wordt over den inhoud van het schriftelijk stuk, dat de verwijzing constateert, beter op hare plaats en kan dus in art. 12 R. L. vervallen. Uit het nieuwe art. 12 behooren dus te worden ge-

(1) Zie de ook in dit opzicht interessante wordings-geschiedenis van die wetten bij VAN DER HOEVEN, Militair Straf en Tuchtrecht 1. bladz. 1-8.

schrapt de woorden „en provisioneel in verzekerde bewaring worden gehouden of teruggesteld” welke wijziging in de bij deze Memorie behoorende Nota is opgenomen.

Het kan niet ontkend worden dat de toestanden en de organisatie van het leger sedert 1815 ook in dien zin wijziging hebben ondergaan, dat thans in de meeste garnizoenen een met de bevoegdheid van korpscommandant bekleed hoofdofficier (art. 43 Reglement van Krijgstucht) tevens belast is met de functiën van garnizoenscommandant. Het komt echter niet gewenscht voor om bij deze gelegenheid in dien toestand verandering te brengen.

Al moge het waar zijn dat er in den aard van het arrest van de artikelen 4 en 5 R. L. en van dat, waarvan sprake is in de artt. 12 en 14a, verschil bestaat, zoo behoeft dat nog geene aanleiding te geven om — nu, zooals reeds gezegd, art. 12 wordt gewijzigd en dus daar geen verandering meer noodig is — in art. 14a het woord arrest te vervangen door preventieve hechtenis of verzekerde bewaring. De wet zelve gebruikt het woord arrest in dien zin meermalen b.v. in de artt. 55 en 160 R. L. Zou dus hier deze mutatie plaats vinden, dan mocht zij elders niet achterwege blijven en bij de beperking van het wijzigingsplan, die de ondergeteekenden zich hebben gesteld, vinden zij geen vrijheid om op zoo weinig belangrijke verbeteringen in te gaan.

II. Voor de opmerking ten aanzien van art. 14a hier gemaakt valt iets te zeggen. Waar echter de wet in art. 14 zelve het voorbeeld geeft van het als gelijkwaardig bezigen der uitdrukking krijgsraad en militaire rechter en waar het bezigen van de uitdrukking verwijzen naar den krijgsraad in art. 12 uitsluitend geschiedde met euphonistische bedoelingen om niet de onmiddellijk voorafgaande term militaire rechter — die juridisch juist is — te herhalen, daar achten de ondergeteekenden het geen bezwaar, de voorgestelde betere redactie te behouden.

V. Ook de hierbedoelde wijziging is niet van zoo groot belang, dat opname bepaald noodzakelijk zou zijn.

VII. Indien ingeval van betrapping op heeterdaad een onderzoek, als in den eesten titel is voorgeschreven, plaats heeft, is er eenige grond aanwezig om aan de wettigheid van zoodanig onderzoek te twijfelen. Het oordeel over die wettigheid komt echter toe aan het Hoog Militair Gerechtshof (art. 57 zijner Instructie), welk college voor zoover bekend nog nimmer daaromtrent heeft beslist. Voorhands is er voor de ondergeteekenden geene aanleiding noch om de beteekenis van dit artikel te verduidelijken noch om de uitdrukking „Militaire of Burgerlijke Justitie” door eene meer passende te vervangen.

VIII en IX. Eene regeling voor de opheffing van het voorloopig arrest moge gewenscht zijn, in het kader van het onderhavig wetsontwerp past zij stellig niet. Evenmin kan er bij deze gelegenheid sprake zijn van opneming eener bepaling in den geest van art. 86 van het Wetboek van Strafvordering betreffende gevangenhouding van militaire beklagden. Uit de bewoordingen van art. 160 R. L. valt slechts af te leiden dat de auditeur-militair tot het doen van eene voordracht verplicht is. Welke de inhoud van zoodanige voordracht moet zijn, opdat de krijgsraad de beklagde uit het arrest kan ontslaan, staat niet voorgeschreven.

Tot het doen vervallen van het slot van dit artikel bestaat geene aanleiding. Het wil den ondergeteekenden voorkomen dat de verzachting van het arrest niet zoozeer doelt op verandering van voeding als wel op verzwaring of verlichting van de soort van arrest, waarin de beklagde in de kazerne wordt gehouden: men zie bijv. art. 164 R. L. Hoe dit echter ook zij, ook hier moeten de ondergeteekenden bezwaar blijven maken, verder te gaan dan strikt noodig is. Op dezen grond moet ook het voorstel tot verduidelijking van de bedoeling des wetgevers met de woorden „gedurende het proces” worden afgewezen.

Artikel 2.

In het ontwerp werd voorgesteld om het geven van den last tot het tegen den wil van den rechthebbende doen betreden van eene woning op te dragen aan den burgemeester of die hem vervangt, en zulks ten einde boven allen twijfel te stellen, dat elk onnoodig tijdsverloop tusschen het besluit van officieren-commissarissen tot het doen van huiszoeking en het feitelijk binnentreden van het te doorzoeken perceel of vertrek zou worden vermeden. Ter voorkoming van overlast, welke vooral voor burgemeesters van grootere gemeenten uit dit voorschrift zou

kunnen voortvloeien, hebben de ondergeteekenden de voorgestelde tweede alinea van art. 99 R. L. in dien zin gewijzigd, dat de primitief op den burgemeester rustende verplichting wordt overgebracht (waar mogelijk) op den commissaris van politie.

Daarmede is tevens uitgesproken, dat in beginsel het stelsel van het ontwerp niet wordt gewijzigd. In elke gemeente is hetzij een commissaris van politie hetzij een burgemeester of diens plaatsvervanger te allen tijde aanwezig. Een kantonrechter of diens plaatsvervanger daarentegen kan op grooten afstand wonen van de plaats waar huiszoeking moet geschieden.

Datzelfde motief gaf aanleiding om thans ook hetzij aan den commissaris van politie, hetzij aan den burgemeester of zijn plaatsvervanger op te dragen om bij het onderzoek desverkiezende, dat is indien hij dit in het belang der zaak noodzakelijk acht, tegenwoordig te zijn.

Ook bestond er bij de ondergeteekenden geene aanleiding, om hetzij den commissaris van politie hetzij den burgemeester of diens plaatsvervanger te verplichten, in elk geval bij de huiszoeking aanwezig te zijn; zij mogen geacht worden zelf het best de al of niet wenschelijkheid van hunne tegenwoordigheid te kunnen beoordeelen.

Tot het aanbrengen van eene redactiewijziging zooals door sommige leden werd gewenscht, bestaat om der gevolgen wille bij de ondergeteekenden bezwaar: het aantal verouderde uitdrukkingen, dat dan evenzeer zou moeten worden vervangen, zou legio zijn.

Artikel 3.

I. Tot hun leedwezen kunnen de ondergeteekenden geen gevolg geven aan het verlangen, dat vrij algemeen werd geuit, om het voorzitterschap van de krijgsraden op te dragen aan een voor het leven te benoemen rechtsgeleerde, althans indien daarmede bedoeld wordt een niet-militair, die eene rechtsgeleerde opleiding heeft genoten.

Wel is waar kan niet worden ontkend, dat de opleiding en aanwijzing van officieren tot voorzitters van de krijgsraden bij de landmacht niet altijd zoo is geweest als noodig mocht worden geacht om door deskundige leiding den goeden loop der justitie te verzekeren. Daarvoor bestond bij de geheime procedure en het ontbreken van den invloed van een raadsman van den beklagde, geene dringende noodzakelijkheid. Zij geven dan ook gaarne toe, dat deze toestand na invoering van de in dit wetsontwerp belichaamde beginselen niet straffeloos bestendig kan worden. Het behoeft zeer zeker geene bijzondere vermelding dat de officieren van de landmacht, die met vrucht den tweejarigen cursus, waarvan op bladz. 2 hiervoren sprake was, hebben gevolgd en in verband met hunnen rang daarvoor in aanmerking komen, o. a. zullen bestemd worden tot voorzitters van de (voor één jaar) samengestelde krijgsraden.

Op dezen grond achten de ondergeteekenden het volkomen gerechtvaardigd, dat zij in de bepaling van de Regtspleging omtrent het voorzitterschap van den krijgsraad geene verandering hebben aangebracht. Ook niet in dien zin, dat in art. 135 R. L. de woorden „zoo mogelijk” worden geschrapt. Reeds thans is het benoemen van een hoofdofficier tot die betrekking regel en er is geen enkele aanleiding om te onderstellen dat daarin bij overigens gelijke omstandigheden wijziging zal worden gebracht.

Nog veel minder gaat het aan te bepalen, dat de leden van krijgsraden uit de officieren der geheele auditie kunnen worden benoemd. De belangen van den dienst zouden door zoodanigen maatregel in hooge mate kunnen worden geschaad, terwijl dergelijke aanwijzing, die voor de betrokken officieren eene overplaatsing naar de residentie van den krijgsraad voor slechts één jaar zou medebrengen, terecht als zeer bezwarend zou worden beschouwd. Daarenboven bestaat het streven om de krijgsraden, bij wijziging der bestaande militair-rechterlijke indeeling, zooveel mogelijk te vestigen in die garnizoensplaatsen, waar door de aanwezigheid van een groot aantal officieren, eene behoorlijke bezetting dezer colleges gewaarborgd is. Ook bestaat er bezwaar om reeds thans de zittingstermijn op langer dan één jaar te bepalen. Het komt den ondergeteekenden gewenscht voor eerst na te gaan welken invloed de voorgestelde zittingsduur op de practijk der militaire rechtspraak zal doen gelden en of deze maatregel de behoorlijke uitoefening van den dienst in het garnizoen niet te zeer zal benadeelen. Intusschen moge den leden, die hier aan het woord zijn, worden verwezen naar de Memorie van Toelichting waar reeds vermeld staat, dat de betrokken garnizoens-

commandant bevoegd blijft om, na ommeekomst van het zittingsjaar, het lidmaatschap van een of meer officieren te verlengen.

Daargelaten wat in de toekomst moet worden vastgesteld omtrent het karakter der betrekking van officier-commissaris, achten de ondergeteekenden het thans niet de gelegenheid om dat karakter bij de wet meer permanent te doen verklaren. Ook deze wijziging schijnt niet van zeer dringenden aard.

Daarentegen zijn de ondergeteekenden te rade geworden om alsnog over te gaan tot de invoering van secretarissen, welke in de eerste plaats de krijgsraden in raadkamer zullen bijstaan. De ondergeteekenden deelen geheel de zienswijze van hen die meenen, dat de aanwezigheid van den auditeur-militair in raadkamer, nadat de zaak in staat van wijzen is, niet langer bestendig mag worden. De wijzigingen, die tot invoering van de secretarissen in de Rechtspleging bij de Landmacht moeten worden aangebracht, zijn in de bij deze Memorie behoorende Nota opgenomen. Het ligt in de bedoeling om, op het voetspoor van art. 20 R. L. en van hetgeen bij de zeemacht geschiedt, daartoe officieren aan te wijzen, gekozen uit diegenen, die den in deze Memorie meermalen vermelden cursus in rechtsgeleerde vakken met goeden uitslag zullen hebben gevolgd.

II. Zooals hierboven reeds is uiteengezet, komen wijzigingen als hier worden aangegeven, niet urgent voor.

V. De in art. 394 R. L. voorgestelde wijziging houdt verband met de veranderde samenstelling der krijgsraden bij de landmacht. Om tot andere wijzigingen, die in geen enkel opzicht als dringend zijn te beschouwen, over te gaan, achten de ondergeteekenden niet geraden.

IX. Volgens de regeling, zooals die in het wetsontwerp is voorgesteld, worden de leden van de krijgsraden voor de behandeling van elk der daarvoor vatbare zaken bijeengeroepen door de plaatselijke- of garnizoenscommandanten van de residentieën der colleges. Het stuk, waarin dergelijke bijeenroeping is vervat, bezit het karakter van de dagvaarding in het burgerlijk strafproces. Nu ligt de bewering, die ook in het Voorloopig Verslag weerklinkt vond, dat officieren tot het stellen van zoodanig stuk niet de vereischte geschiktheid bezitten, voor de hand. Daarbij wordt echter vergeten, dat de auditeur-militair in staat mag worden gerekend om aan de bedoelde officieren de noodige voorlichting te verstrekken, iets, waartoe hij krachtens art. 300 R. L. verplicht is te achten. Doch bovendien zal er naar worden gestreefd, om, zoodra over een voldoende aantal tot de rechtsstudie opgeleide officieren kan worden beschikt, in de residentieën van de krijgsraden deskundige officieren als plaatselijke-commandanten aan te stellen. In verband hiermede is het noodzakelijk — en zulks ten einde dit stelsel volledig tot zijn recht te doen komen — dat in het eerste lid van art. 129 R. L. alsnog vervallen de woorden „Generaal of Officier van het arrondissement of district: of bijaldien geen zoodanig Commandant mogte aanwezig zijn, nadat de Commanderende” alsmede de woorden „al zulk rapport zal hebben ontvangen”. Daardoor wordt de plaatselijke-commandant der residentie van den krijgstraad in elk geval tot het uitvaardigen van het hierbedoelde bevel aangewezen. De Nota van wijzigingen voorziet ook hierin.

Bij de redactie van het nieuwe lid van art. 129 R. L. is inderdaad, met afwijking van art. 143 van het Wetboek van Strafvordering, de straf van nietigheid ook bedreigd, indien de omstandigheden, waaronder het feit gepleegd is, niet zijn vermeld. Wordt daardoor echter een diepgaand verschil met het burgerlijk strafgeding geboren? De ondergeteekenden meenen van niet. Het tweede lid van art. 143 van genoemd wetboek schrijft imperatief voor, dat de dagvaarding de bewuste omstandigheden moet inhouden. Wat is nu het gevolg indien aan dien eisch niet voldaan wordt? Naar het schijnt zal het gevolg zijn of vrijspraak of ontslag van rechtsvervolgving van den beklagde. In het eerste geval is het resultaat geheel hetzelfde als thans met de toevoeging aan art. 129 R. L. wordt beoogd. Wordt echter de beklagde ontslagen van rechtsvervolgving, dan zal het gevolg voor hem hetzelfde zijn als ingeval van nietigheid zijner dagvaarding: hij kan niet veroordeeld worden.

Waar nu het militaire strafproces tot nu toe niet heeft gekend en ook na deze herziening niet zal kennen een ontslag van rechtsvervolgving van beklagden, en waar in het algemeen altijd, indien op eenigen grond veroordeeling niet kan volgen, het dictum der beslissing eene vrijspraak moet inhouden, daar zal ook zelfs dit formeel verschil niet aanwezig zijn en bestaat

er alle aanleiding om de voorwaarden, waaraan de dagvaarding moet voldoen, ten aanzien van het bevel tot bijeenroeping van den krijgstraad in één lid samen te vatten en, bij verzuim, met nietigheid te bedreigen.

Zooals reeds werd gezegd zal althans in den eersten tijd de auditeur-militair waarschijnlijk worden uitgenoodigd om bij het ontwerpen van het bevel tot bijeenroeping van den krijgstraad zijne voorlichting te verstrekken. De positie van den plaatselijke- of garnizoenscommandant in het militaire strafproces brengt echter mede, dat het uitvaardigen van het bevel van hem uitgaat. Ook in dit opzicht behoort eene gelijkstelling van den auditeur-militair met een ambtenaar van het openbaar ministerie niet te worden in het leven geroepen.

Het geven van gelegenheid om het bevel tot bijeenroeping van den krijgstraad aan te vullen komt — indien althans gedacht werd aan art. 191 van het Wetboek van Strafvordering — niet bepaald noodzakelijk voor. Immers worden de verhooren op de zitting van den krijgstraad krachtens art. 173 R. L. gehouden op overeenkomstige wijze als die in de instructie voor officieren-commissarissen. Nu mag men toch wel aannemen, dat art. 77 van deze Rechtspleging, hetwelk in dit opzicht het meerdere inhoudt, ook het mindere bevat. Het daarin vervatte beginsel is dus ook krachtens art. 173 R. L. op het onderzoek voor den krijgstraad toepasselijk. Bovendien schrijft art. 202 R. L. in zijne nieuwe redactie voor, dat de beraadslagingen zullen geschieden en dat het vonnis zal worden geveld naar aanleiding van den inhoud van het bevel en van hetgeen bij het onderzoek ter terechtzitting gebleken is.

Met het stellen van den eisch, dat noch in de verwijzing naar —, noch in het bevel tot bijeenroeping van den krijgstraad een qualificatie van het ten laste gelegde strafbaar feit mag voorkomen hebben de ondergeteekenden niet anders beoogd dan te voorkomen dat iemand wordt terecht gesteld bv. „ter zake van diefstal” van een of ander voorwerp. Zoodanig voorschrift, dat in het Wetboek van Strafvordering niet noodig is omdat het voor den aan juiste omschrijving der feiten gewenden jurist geen vermelding behoeft, kan echter in de gegeven omstandigheden in deze tijdelijke regeling van het militaire strafproces nut hebben.

De ondergeteekenden wenschen niet over te gaan tot invoering van het buiten vervolging stellen van militaire beklagden. Indien zulks, zooals door de hier aan het woord zijnde leden wordt gewenscht, door den krijgstraad zou moeten geschieden, dan zou door dit college feitelijk niet anders worden verriicht dan het uitspreken van een vrijsprekend vonnis. Het is toch niet aan te nemen, dat eene beslissing zou worden gegeven zonder onderzoek van de zaak, zoodat alsdan zelfs geene noemenswaardige bekorting der procedure in zoodanig geval zou worden verkregen. Slechts dan zou dergelijke maatregel zin hebben indien het buiten vervolging stellen gelast werd door den plaatselijke- of garnizoenscommandant, aan wien het bijeenroepen van den krijgstraad over de zaak van den beklagde is opgedragen, en aan deze dus de keus tusschen deze twee wegen van afdoening eener strafvervolgving zou worden gelaten. Hoezeer de ondergeteekenden de positie van deze militaire autoriteit ook in geen enkel opzicht willen verzwakken, meenen zij toch dat aan den anderen kant hem zoodanige exorbitante macht niet behoort te worden toegekend. Is een militair eenmaal naar den krijgstraad verwezen dan moet eene beslissing van dat college volgen.

Door sommige leden werd betoogd, dat aan den provoost-geweldige niet kon worden opgedragen het beteekenen van het bevel tot bijeenroeping van den krijgstraad, omdat deze beambten de noodige bekwaamheid voor deurwaarderswerkzaamheden missen. De ondergeteekenden meenen er op te moeten wijzen, dat het beteekenen van stukken reeds thans behoort tot de werkzaamheden welke aan hen kunnen worden opgedragen: men vergelyke de voorschriften van de artt. 63, 88, 134, 195 en 375 R. L. Daaraan wordt niet te kort gedaan door de bewering, dat de thans als provoosten-geweldige dienstdoende personen feitelijk zijn stokkenknechts, aan wien de titel van hun vroegeren chef is toegekend. De beteekeningen waarvan de zoeven geciteerde artikelen gewag maken geschieden thans ook. Er is geen reden om aan te nemen, waarom dit ten aanzien van het bevel tot bijeenkoming van den krijgstraad niet zou kunnen plaats vinden. Trouwens men wachte zich voor overschatting van de kennis, welke voor de beteekening van stukken als deze noodig zou zijn. Waar in het burgerlijk strafgeding Rijksveldwachters tot dergelijke insinuatien alleszins in staat blijken, mag met reden van de thans fungerende provoosten-geweldige hetzelfde worden verwacht.

Voor de aangevoerde bewering, dat deze functie ten aanzien van buiten de residentie van den krijgsraad vertoevende beklagden belangrijke storing in den dienst en groote kosten zal medebrengen, is in beginsel veel te zeggen. De invoeging van eene clause in den geest van het desbetreffend gedeelte van art. 63 R. L. komt dan ook noodzakelijk voor en is in de Nota van wijzigingen, welke hierbij wordt overgelegd, opgenomen.

Bij het aanwijzen van officieren en advocaten als degenen, die militaire beklagden als raadslieden ter zijde kunnen staan, heeft geenerlei gedachte aan voorkeur voor een van beide categorieën bij de ondergeteekende voorgezeten. Het aanwijzen van officieren scheen niet gemist te kunnen worden omdat, zooals ook terecht in het Voorloopig Verslag wordt opgemerkt, het aantal advocaten, geschikt om in militaire strafzaken op te treden voorloopig niet groot is. Voor niet-behoorlijke vervulling hunner verplichting door officieren-verdedigers behoeft geen vrees te bestaan. Bij de zeemacht, waar reeds thans eene schriftelijke verdediging van beklagden door officieren bestaat, is van eenige onzelfstandigheid of van vrees tot het aanvoeren van sommige argumenten nimmer iets gebleken. Dat voorts de krijgsraden zich bij het vormen van hun oordeel over eenige zaak zouden laten leiden door de omstandigheid dat een officier of wel een advocaat als raadsman is opgetreden, mag zelfs niet worden ondersteld.

Bij het noemen van de thans vermelde categorieën van verdedigers zijn de ondergeteekenden uitgegaan van de stelling, dat die raadslieden onderworpen behooren te zijn aan zeker tuchtrecht. De advocaten vallen, zooals ook in dit wetsontwerp nog eens wordt herinnerd, onder het toezicht, bedoeld in het Reglement n^o. III van orde en discipline voor de advocaten en procureurs, speciaal art. 20. De officieren vallen onder de krijgstucht. Vandaar dat noch in het algemeen doctoren in de rechtswetenschap, noch gepensioneerde officieren als raadslieden kunnen worden gekozen of aangewezen.

Er bestaat echter geen overwegend bezwaar om ook militie-officieren, alsmede reserve- of landweerofficieren, die niet als officieren in het leger hebben gediend, als raadslieden van militaire beklagden toe te laten. Zij verrichten, ook al zijn zij met groot verlot, onder deze omstandigheden militairen dienst en zullen in uniform moeten gekleed zijn, zoodat zij alsdan onder de militaire tucht zullen staan. Eene wijziging van het derde lid van art. 129 b R. L. wordt daartoe voorgesteld.

De opmerking dat officieren der Koninklijke Maréchaussée niet langer krachtens een niet op de wet steunend voorschrift van benoeming tot lid van den krijgsraad mogen worden uitgesloten is juist. De ondergeteekenden hebben dan ook in de bijbehorende Nota van Wijzigingen tot dit doel eene aanvulling van het tweede lid van het nieuwe art. 132 R. L. voorgesteld. Het staat nog altijd vast, dat de belangen van den dienst van het Wapen der Koninklijke Maréchaussée zoodanige aanwijzing gedurende ten minste een jaar niet gedoogen. Bovendien zouden deze officieren, die gewend zijn de strafzaken, waarvan zij kennis krijgen, met het oog van den hulp-officier van justitie te beschouwen, niet de meest geschikte elementen tot samenstelling van een krijgsraad zijn.

Ter beantwoording van enkele in het Verslag gemaakte opmerkingen nopens de keuze of toevoeging van raadslieden moge het volgende worden aangevoerd.

De door eenige leden geuite en niet nader gemotiveerde vrees dat de presidenten bij voorkeur officieren zouden toevoegen ten einde de burgers uit de militaire zaken te houden wordt voorloopig door niets gerechtvaardigd. Het komt den ondergeteekenden voor dat men zich dienaangaande niet ongerust behoeft te maken. Niets belet daartegen zoo noodig te waken. Evenmin schijnt er grond te bestaan om te onderstellen, dat de officieren-raadslieden zich tegenover den president in eene afhankelijke positie zullen gevoelen. De beoordeeling van deze opmerking is bovendien zeer moeilijk, daar uit de uitdrukking „niet onafhankelijk genoeg” kwalijk kan worden afgeleid aan welke mate van onafhankelijkheid werd gedacht. Ook gaat het niet aan, den auditeur-militair met de toevoeging te belasten; hij zou in dat geval zijne tegenpartij kunnen uitkiezen.

De vraag werd gedaan, wat er zal gebeuren indien de beklagde een raadsman kiest, die niet bereid is als zoodanig op te treden. Wordt deze vraag letterlijk opgevat, dan is het antwoord eenvoudig: niets, daar niemand tot eene bepaalde handeling gedwongen kan worden. Mag men echter in verband met hetgeen volgt onderstellen, dat bedoeld werd een raadsman die zich nog niet tot zoodanig optreden heeft bereid verklaard, dan zal men den gekozene, indien deze de belangen van den beklagde

wenscht waar te nemen, niet kunnen beletten zich alsnog bij den president als raadsman aan te melden en te doen inschrijven, al is het ook slechts voor eene enkele zaak.

Het aanbieden en ontvangen van honorarium aan of door officieren-raadslieden zal worden verboden. Zooals reeds in de Memorie van Toelichting werd opgemerkt, behoort het optreden als verdediger tot de plichten van den officier. Wel zal de vervulling van deze taak zooveel mogelijk worden vergemakkelijkt door zoo noodig van Staatswege vergoeding wegens reis- en verblijfskosten toe te kennen. Door dezen maatregel, die ook voor advocaten in geval van toevoeging gelden zal, zullen in het algemeen zij, die daarvoor in de termen vallen en niet in de residentie van den krijgsraad gevestigd zijn, worden aangemoedigd tot het afleggen van de bereidverklaring om zich bij voorkomende gelegenheid als raadsman te doen toevoegen.

Dat advocaten, die niet tevens officier zijn, aan de beklagden honorarium in rekening kunnen brengen ligt, wanneer zij tengevolge van keuze hunner cliënten voor de krijgsraden optreden, voor de hand.

Indien geen officieren of advocaten zich tot toevoeging hebben bereid verklaard, kan deze natuurlijk niet geschieden. De ondergeteekenden vertrouwen echter, dat dit geval een casus non dabilis is.

Wenscht een beklagde, na te voren om toevoeging van een raadsman te hebben verzocht, bij nader inzien toch een gekozen verdediger voor zich te zien optreden, dan kan aan zoodanig verzoek geen gevolg meer worden verleend. De regeling van de keuze, casu quo toevoeging van raadslieden wijkt af van die welke in art. 132 van het Wetboek van Strafvordering is gegeven. De Memorie van Toelichting bevat hieromtrent naar het schijnt voldoende aanwijzing: door het verzoek aan den president om toevoeging van een raadsman heeft de beklagde zijn recht tot het kiezen van een verdediger verwerkt.

Sommige leden achtten den termijn van 2 maal 24 uren in art. 129 b te kort. De ondergeteekenden kunnen dat niet toegeven. Indien de beklagde voornemens is zich door een gekozen raadsman te doen bijstaan, heeft hij doorgaans reeds lang te voren zijne keus gevestigd. Het overleg dat over dit optreden mocht noodig zijn, kan reeds na de verwijzing naar den krijgsraad worden aangevangen, zoodat de mededeeling voor den beklagde niet meer dan eene bloote formaliteit is.

Ingeval een in de kazerne verblijvend beschuldigd militair niet in arrest is, bestaat er voor hem buiten die inrichting gelegenheid te over om zijn raadsman alleen te spreken.

De ondergeteekenden hebben gemeend het oordeel over de vraag, of aan een beklagde kosteloos afschriften van stukken mogen worden verstrekt, om der onpartijdigheidswille te moeten overlaten aan den krijgsraad. Het is hun niet duidelijk aan wien het nemen van deze beslissing beter zou zijn op te dragen.

De auditeur-militair zal niet worden belast met de uitgaven, die voor het maken van deze kosteloze afschriften worden vereischt; het beginsel dat de Staat de proceskosten zal dragen is ook hier toepasselijk. Deze omstandigheid was mede oorzaak van het voorstel, dat de krijgsraad de noodzakelijkheid van het verstrekken der gevraagde kosteloze afschriften zou moeten beoordeelen. Opdriven der proceskosten buiten noodzaak moet zooveel mogelijk worden vermeden.

X. De „gewichtige redenen, ontleend aan het belang van den Staat” welke volgens art. 130 R. L. aanleiding kunnen zijn tot het sluiten van de terechtzitting, vormen eene uitzondering als bedoeld in het derde lid van art. 161 der Grondwet. Het is ondoenlijk om, zonder in casuïstiek te vervallen en dus onvolledig te worden, alle gevallen à priori te vermelden. Vandaar dat het oordeel over de aanwezigheid dezer redenen aan den krijgsraad moet worden overgelaten. Strijd met dit Grondwetsartikel of wel met zijne geschiedenis vermogen de ondergeteekenden hier niet te ontdekken.

De ondergeteekenden zijn door hetgeen uit den mond van verscheidene leden in het Voorloopig Verslag staat aangeteekend omtrent het derde lid van art. 130 R. L. niet overtuigd dat deze bepaling zou kunnen vervallen. Zij zijn van oordeel, dat, zooals ook andere leden meenen, de lezing van een verslag van het verhandelde in een dagblad veel minder kwaad zal doen dan het bijwonen der terechtzitting in sommige gevallen kan veroorzaken.

Het komt aan de ondergeteekenden voor, dat de militair, die zich aan feiten als in het vierde lid van art. 130 R. L. bedoeld, schuldig maakt, krijgstuuchtelijk strafbaar is. Of de

militair, die het bevel om zich van de terechtzitting te verwijderen niet opvolgt, strafbaar is wegens opzettelijke ongehoorzaamheid aan een dienstbevel, kan hier niet worden uitgemaakt. Al acht men het waarschijnlijk, het oordeel over deze vraag komt uitsluitend aan den militairen rechter toe. In ieder geval schijnt art. 185 van het Wetboek van Strafrecht op hem van toepassing. Wat den verderen inhoud betreft, deze alinea is overgenomen van het laatste lid van art. 151 van het Wetboek van Strafvordering, waarin evenmin eene aanwijzing voorkomt van de autoriteit die den schuldige in bewaring houdt en van de wijze waarop het in bewaring houden zal geschieden. Dergelijke bepalingen zijn in het algemeen moeilijk te geven. De wijze van uitvoeren hangt van omstandigheden af. Indien tot handhaving van de orde een militaire wacht aanwezig is, zal deze voor de opsluiting en bewaking zorg kunnen dragen.

De terechtzittingen zullen na invoering van de bij dit wetsontwerp voorgestelde wijzigingen moeten worden gehouden in lokalen waar gelegenheid is om het publiek te ontvangen. Daartoe zijn ongeschikt de huizen van bewaring of wel de wachtschepen der Marine. Ten behoeve van de openbare terechtzittingen der zeekrijgsraden zullen gelden aangevraagd worden, benodigd tot het op bescheiden schaal aan den wal inrichten van localiteiten voor het hier besproken doel. Door het Departement van Oorlog wordt deze aangelegenheid in overleg met het Departement van Justitie overwogen. Voor bekendmaking van zittingdagen der krijgsraden zal worden zorg gedragen.

XII. Het door enkele leden aangevoerde bezwaar, dat een officier, die op 24-jarigen leeftijd den rang van eerste-luitenant verkrijgt, niet altijd geschikt is om als lid van den krijgsraad te worden benoemd, is juist. Ook de ondergeteekenden waren er reeds op bedacht aan deze bedenking tegemoet te komen. Zij wenschen naast het vereischte van den rang een minimum-leeftijd van 25 jaar te stellen als eisch voor dit lidmaatschap. Eene daartoe strekkende aanvulling van het tweede lid van art. 132 R. L. en van art. 114 R. Z. wordt in de Nota van Wijziging voorgesteld. Het stellen van eene hoogere leeftijdsgrens is niet aan te bevelen omdat diensgevolge het aantal benoembare officieren belangrijk zou worden beperkt. Zooals hierboven reeds werd opgemerkt is het om praktische redenen niet wel uitvoerbaar om ook buiten de residentie van den krijgsraad in garnizoen liggende officieren tot lid van den krijgsraad te doen aanwijzen.

De meerdere geschiktheid en onafhankelijkheid van onderofficieren, welke eigenschappen deze categorie van militairen in aanmerking zouden doen komen om in krijgsraden zitting te nemen, kunnen de ondergeteekenden niet ontdekken. De ervaring die de onderofficieren hebben van het militaire leven, is niet die welke vereischt wordt voor de uitoefening van de militaire rechtspraak. Ook kan men met grond betwijfelen, of het prestige van de militaire rechtspraak door de aanwezigheid van onderofficieren in de krijgsraden wel zou worden verhoogd. De algemeene grief, die tot nu toe tegen de militaire jurisdictie werd aangevoerd, is het gebrek aan kennis en ontwikkeling op juridisch gebied bij de leden dezer rechtsprekende collegies; door onderofficieren als leden op te nemen zou men ook in dit opzicht slechts een stap achteruit doen. Ten sterkste moet ook worden geprotesteerd tegen de opmerking, dat officieren hunne houding als lid van den krijgsraad zouden doen afhangen van hunne kansen op promotie. Vooreerst is het Nederlandsche officierskorps niet tot zoodanig peil afgedaald dat zijne leden bij alles wat zij doen eerst nagaan of hunne promotie ook zou kunnen worden geschaad. Voorts zal niet licht een superieur gevonden worden, die bij de beoordeeling van de geschiktheid voor hooger rang van een officier eenigen invloed zal toekennen aan overwegingen, ontleend aan handelingen, door dien officier als onafhankelijk en onpartijdig rechter verricht.

Tot het openen van de mogelijkheid, dat de reserve- en landweerofficieren, ook als zij niet te voren in het leger als officier hebben gediend, alsmede militia-officieren lid van den krijgsraad kunnen worden, zijn de ondergeteekenden niet bereid. Ongeacht het reeds in de Memorie van Toelichting daarvoor aangehaalde argument, vereenigen zij zich volkomen met de meening van hen, die aan deze vrijheid praktische beteekenis ontzeggen omdat deze officieren in den regel geen tijd beschikbaar hebben om gedurende een vol jaar zoodanig lidmaatschap waar te nemen.

Wanneer een krijgsraad zich onbevoegd heeft verklaard om van eene zaak kennis te nemen en deze beslissing door het Hoog Militair Gerechtshof is geapprobeerd, zullen, ingevolge art. 246 R. L., de functiën van den krijgsraad en officieren-commissa-

rissen ophouden. De bedoeling van dit voorschrift is natuurlijk, dat de functiën ten aanzien van de zaak, op welke de beslissing betrekking had, als geëindigd zullen worden beschouwd. Dit blijft ook waar indien de leden van den krijgsraad voor een jaar worden benoemd om gedurende dien tijd van alle voorkomende zaken kennis te nemen. Immers zal ook voor elke zaak op grond van art. 129 R. L. de krijgsraad moeten worden bijeengeroepen, met welk beginsel art. 246 geheel in overeenstemming is.

XIII. Wanneer het mogelijk was om bij deze gelegenheid de schriftelijke procesvoering van de militaire rechtspleging geheel in den ban te doen, zou er alle aanleiding zijn de officieren-commissarissen niet in de krijgsraden te doen zitting nemen. Nu dit niet mogelijk wordt geoordeeld, behoorde het daarmede verband houdend euvel, zooveel mogelijk verzacht, te worden behouden. De gevallen, welke in het Verslag worden aangehaald als voorbeelden waarin officieren-commissarissen aan den krijgsraad geen voorlichting kunnen geven, bestaan ook thans reeds, doch zijn uitzonderingsgevallen. Het is derhalve niet duidelijk welke beteekenis daaraan in den gedachtengang der hier aan het woord zijnde leden moet worden gehecht. Overigens gaat het niet aan om aan den krijgsraad voor te schrijven, dat alle getuigen moeten worden gehoord. De beoordeeling of, en, zoo ja, welke getuigen gehoord moeten worden blijve in laatste ressort aan den rechter zelf overgelaten.

Aan de leden, die opmerkten dat bij de formulering van art. 136 niet voldoende is gedacht aan strafzaken, waarin geene informatiën in de residentie van den krijgsraad zijn gehouden, moge worden geantwoord, dat aan deze uitzondering op den normalen gang van zaken wel is gedacht doch dat zij niet van zoodanig gewicht is voorgekomen om haar hier bepaaldelijk te vermelden. Het zal met het oog op de zeldzaamheid van dergelijke gevallen, wel nimmer bezwaar opleveren, dat de plaatselijke- of garnizoenscommandant van de residentie van den krijgsraad krachtens het eerste lid van art. 136 R. L. uit een naburig garnizoen een der officieren-commissarissen ontbiedt om zitting te nemen in den krijgsraad, die over deze zaken te oordeelen heeft. Het is niet denkbaar dat de belangen van den dienst daardoor in groote mate zouden worden geschaad. Indien eene zaak eerst buiten en daarna in de residentie van den krijgsraad voorloopig is onderzocht, heeft de officier-commissaris, die lid is van den krijgsraad, als zoodanig over de zaak gezeten en is er dus geen aanleiding tot toepassing van het eerste lid van art. 136. Kan geen der officieren-commissarissen zitting nemen, dan zal de commandant van het garnizoen der residentie, casu quo na toepassing van art. 141 R. L., nagaan of er aanleiding is tot toepassing van het eerste lid van art. 136. Onmiddellijk na deze beslissing kan de behandeling van de zaak, die het geldt, voortgang hebben.

XV. Naar aanleiding van de hier gemaakte opmerking wordt voorgesteld art. 141, tweede lid, zoodanig aan te vullen dat het plaatsvervangend lid, hetwelk na het ophouden van de verhinderende of na herstel van dengene, dien hij vervangt, als lid moet aftreden, kennis blijft nemen van die zaken, waarvoor de krijgsraad reeds was bijeengeroepen en van welke dat plaatsvervangend lid reeds was gesaisisseerd, dat zijn die zaken, welke reeds in zijne tegenwoordigheid ter openbare terechtzitting waren behandeld.

Artikel 4.

II. Het komt niet wenschelijk voor, de bevoegdheid om een raadsman, die advocaat is, te berispen aan den president van den krijgsraad te onthouden. Dergelijke opvatting zou, zooals ook terecht door sommigen in het Verslag werd opgemerkt, omslachtig en ondoelmatig zijn. Immers over wellicht zeer onbeduidende gevallen zou moeten worden gecorrespondeerd, terwijl het prestige van den president van den krijgsraad door het niet onmiddellijk toepassen van deze lichte straf zeer zou worden geschaad.

Ten aanzien van officieren, die zich als raadsliden misdragen, behoeft in de wet niets te worden bepaald. Wat er met hen gebeuren zal, kan geheel langs administratieven weg worden voorgeschreven. De uitvoeringsvoorschriften, welke in verband met deze herziening zullen worden ontworpen (art. 24 van het gewijzigd wetsontwerp), behooren daarmede rekening te houden.

Het schijnt niet noodig om uitdrukkelijk in de wet te stipuleeren, dat de president, die uit den aard der zaak belast is

met het handhaven van de orde op de terechtzitting, bevoegd is om den raadsman, die zich onbetamelijk gedraagt, het woord te ontnemen. Stoort de raadsman zich onverhoopt niet aan waarschuwing of berisping, dan kan art. 130, laatstelid, ook op hem worden toegepast.

III. Er bestaat geen aanleiding om steeds aan den beklagde het recht te geven, voorlezing van stukken te verlangen. Er behoort eenige waarborg te bestaan, dat de uitoefening van dit recht niet zal ontaarden in noodelooze vertraging der behandeling. Wanneer slechts de raadsman de hier bedoelde instemming kenbaar maakt, wordt daarin op voor alle partijen voldoende wijze voorzien.

IV. Het schijnt niet wel denkbaar, dat na invoering der thans voorgestelde wijzigingen nog één zaak door den krijgswaad zal worden behandeld buiten tegenwoordigheid van den beklagde. Doch dit daargelaten. De voorlezing, waarvan in art. 168 R.L. sprake is, geschiedt niet „aan den beklagde.” Immers alle hier vermelde getuigenverhooren werden hem reeds gedurende de informatiën medegedeeld, ten blijke waarvan op elk stuk de verklaring van art. 75 R. L. moet voorkomen. Het doel, dat met de in art. 168 opgenomen voorlezing moet worden bereikt, is, dat voor het publiek, hetwelk de zitting bijwoont, gelegenheid bestaat de behandeling zooveel mogelijk te volgen.

V. Het motief, hetwelk voor de opdracht aan den krijgswaad van de in art. 172, tweede lid, bedoelde beslissing bestaat, is niet alleen gelegen in besparing van kosten, maar vooral in het voorkomen van het op kosten van den Staat noodeloos vertragen van de behandeling eener zaak. Daarom is de beslissing ook opgedragen aan den krijgswaad en niet aan den president van dat college alleen. Vrees voor bemoeilijking van deze behandeling behoeft niet te bestaan: de beslissing zal onpartijdig worden gegeven en men mag vertrouwen dat niet lichtvaardig tot het weigeren van de lastgeving zal worden besloten. Mocht de beklagde verzuimd hebben gevolg te geven aan de bevoegdheid om ten minste twee maal vier en twintig uren vóór den dag der verhooren getuigen aan den auditeur-militair op te geven, dan vervalt wel is waar de verplichting om deze getuigen, indien zij door den beklagde worden medegebracht, te hooren, doch dan zal de krijgswaad, tenzij à priori vaststaat, dat die getuigen geen ter zake dienende inlichtingen kunnen geven, zonder eenigen twijfel wel „van begrip” worden bevonden om hen krachtens eigen recht te hooren (art. 172 eerste lid). Van een onpartijdigen rechter kan moeilijk anders worden verwacht. Wordt daardoor het hooren van andere getuigen gewenscht, dan kan de auditeur-militair daarvoor aanwijzing van een naderen zittingdag verlangen: vóórdat hij de verhooren voor voltrokken houdt behoeft hij immers niet te dienen van eisch.

Tot het schrappen van het zonderlinge woord „vullen” in art. 172 bestaat geen urgentie.

Evenmin bestaat er aanleiding tot het wijzigen van art. 173. De verhooren der getuigen zullen geschieden op de zitting van den krijgswaad in tegenwoordigheid van beklagde. Uit den aard der zaak zullen deze verhooren derhalve confrontatie-verhooren zijn en de desbetreffende voorschriften uit de regeling der voorloopige informatiën ten deze voor zoo veel mogelijk toepasselijk worden, meer in het bijzonder de artikelen 115 tot en met 120 R. L. Voor wat de optekening van het op deze wijze gehouden getuigenverhoor betreft is de auditeur-militair aldaar niet aan van te voren te formuleeren vraagpunten gebonden. Aldus is ook de gewone practijk bij het houden van verhooren voor het Hoog Militair Gerechtshof en de processen-verbaal van die verhooren wijzen uit, dat, wanneer deze methode door de krijgswaaden zal worden gevolgd, wetswijziging van eenig belang niet noodig is.

VI. Eene uitvoerige regeling van het verhoor van beklagden zoals in de artt. 179 e. v. van het Wetboek van Strafvordering is vervat, schijnt niet te behooren tot die aanvullingen der wet, welke geen uitstel kunnen lijden. Hoe gewenscht ook, meenen de ondergeteekenden zich van invoering eener zoodanige regeling te moeten onthouden. In afwachting dat bij eene algeheele herziening der militaire rechtspleging daartoe ongezocht gelegenheid zal bestaan, moge hier verklaard worden, dat bij de uitvoeringsvoorschriften met deze bepalingen, die de orde op de terechtzitting raken, rekening zal worden gehouden.

De ondergeteekenden willen niet ontkennen, dat de auditeur-militair en de raadsman van den beklagde in staat zullen blij-

ken terstond na het houden van de verhooren een mondeling toegelichte conclusie van eisch, resp. eene mondelinge verdediging uit te spreken. Doch niet omdat zij het tegendeel aannamen werd vastgehouden aan de schriftelijke behandeling der zaak na het voltrekken der verhooren. De reden voor het behoud van deze schriftenwisseling, het zij hier herhaald, is hierin te zoeken, dat het voor niet-juridisch geschoolde rechters moeilijk is een mondeling betoog van den auditeur-militair of van den raadsman in al zijn onderdeelen te volgen. Wanneer de aanstaande opleiding van officieren tot militaire rechters voldoende resultaten heeft opgeleverd om tot afschaffing van deze voornamelijk in het belang van den beklagde behouden regeling over te gaan zal daartoe de tijd gekomen zijn. Wellicht zal dit reeds kunnen plaats hebben bij de algeheele herziening van het militaire strafprocesrecht, waarop zoeven werd bedoeld.

De termijn van drie dagen, welke art. 183 voor het indienen der schriftuur van antwoord stelt, is niet nieuw. Hij is overgenomen uit art. 174, 175, 250 en 252 R. L. (oud). Intusschen komt het gewenscht voor om in plaats van driemaal vier en twintig uren te lezen drie dagen, ook om ruimte te geven aan de juiste opvatting, ten aanzien van de zoeven aangehaalde wetsartikelen gehuldigd, dat nl. de Zondagen en de algemeen erkende Christelijke feestdagen niet medetellen. In de Nota van Wijzigingen wordt een daartoe strekkend voorstel gedaan. Wordt deze lezing wet, dan schijnt ook elk misverstand ten aanzien van het tijdstip waarop die termijn aanvangt te loopen, buitengesloten: de dag na dien in art. 182 bedoeld is de eerste.

Ten aanzien van de redactie der artt. 174 tot 185 is zooveel mogelijk gevolgd de oude lezing der overeenkomstige artikelen van het tegenwoordig wetboek. Getrouw aan het bij deze herziening voorzittend beginsel is alles wat niet noodwendig behoeft te vervallen behouden gebleven, ook al mogen sommige bepalingen in moderne oogen overbodig schijnen.

De opmerking ten aanzien van art. 184 is juist. In de Nota van Wijziging is eraan tegemoet gekomen. Ook de schrijffout in art. 185 wordt daar hersteld.

VII. De in het Verslag geursiveerde aanhalingen uit de artt. 179 en 190 R. L. zijn behouden in de nieuwe lezing van dit wetboek. Dat zij strijden zouden met het nieuwe Militaire Strafwetboek kan niet voetstoots worden toegegeven. Naar het schijnt doelt de dubbele omschrijving der te eischen straf in art. 179 en de soortgelijke aanduiding in art. 190 op gevallen waar een bepaalde straf, zooals de doodstraf, en waar slechts een strafmaximum is aangegeven. Beide gevallen kunnen zich onder het nieuwe Militaire Strafwetboek ook voordoen. Al moge dan de redactie wat verouderd zijn, de gedachtengang heeft daaronder niet geleden. Ook de terminologie van het nieuwe tweede lid van art. 203 behoeft daarom nog niet te worden gewijzigd: de daar voorkomende woorden, ontleend aan art. 211 van het Wetboek van Strafvordering, schijnen beide gevallen te omvatten.

VIII. Het komt onuitvoerbaar en onnoodig voor om de stemming over den inhoud van het vonnis met gesloten briefjes te doen geschieden. De lager geplaatste leden die zich, evengoed als hunne meerderen in den krijgswaad, bewust zijn van hunne gewichtige functie, zullen niet nalaten om als hun gevoelen te uiten hetgeen zij in gemoede meenen dat gezegd behoort te worden. De verhouding tusschen officieren is niet van dien aard, dat zoodanig lid te dier zake aan eenige wraakneming zou bloot staan.

IX. De vermeende onduidelijkheid in het tweede lid van art. 207 R. L. kunnen ondergeteekenden niet inzien. Ten aanzien van art. 219 van het Wetboek van Strafvordering, waaraan deze alinea is ontleend, zijn in dit opzicht nimmer moeilijkheden gerezen.

Artikel 5.

De strekking van de wijziging van art. 217 R. L. schijnt niet onduidelijk: voortaan zal de auditeur-militair, zooals in de practijk reeds geschiedt, ten overstaan van officieren-commissarissen belast zijn met de executie van een vonnis. Uit de oude lezing kon slechts worden afgeleid dat zoowel de auditeur-militair als officieren-commissarissen ten overstaan van elkander de executie hadden te verrichten. De executie in art. 217 bedoeld, bestaat bij de landmacht voor vonnissen, waarbij geene lijfstraf is uitgesproken, thans niet meer. Zij geschiedde vroeger op de garnizoensparade. Bij de zeemacht daarentegen geschiedt zij thans nog na de pronunciatie aan boord van een oorlogsschip aan dek

van het vaartuig, ter presentie van de in art. 195 R. Z. genoemde autoriteiten. De wijziging, welke in de artt. 217 R. L. en 195 R. Z. is aangebracht, voorziet dus slechts bij de zeemacht in eene bestaande behoefte. Het ging echter niet aan alleen art. 195 R. Z. te wijzigen.

Volgens art. 216 zal de executie van in kracht van gewijsde gegane vonnissen „dadelijk na de pronunciatie” geschieden. De uitdrukking „dadelijk” is in vele gevallen niet al te letterlijk op te vatten. Onder die gevallen heeft de practijk gebracht het indienen van een verzoek om gratie. Hoewel tot het aanvullen van art. 216 wel grond zou bestaan, achten de ondergeteekenden het voorschands voldoende om door opname van eene bepaling in de uitvoeringsvoorschriften aan de bestaande gewoonte in deze eenige sanctie te geven.

Artikel 6.

De ondergeteekenden mogen niet verheelen, dat de urgentie van de hier bedoelde verbetering belangrijk is verminderd sedert het Hoog Militair Gerechtshof bij resolutie van 21 Maart 1905 (Militair-rechtelijk Tijdschrift 1905, bladz. 45) heeft gebroken met de bestaande negentigjarige opvatting, welke wijziging langs wettelijken weg beoogd werd. Nu dit voorstel echter eenmaal is gedaan, is er geen aanleiding het thans terug te nemen.

Overigens zij naar aanleiding van de in het Voorloopig Verslag bij dit artikel gemaakte opmerkingen nog het navolgende aangeeteekend.

Art. 216 R. L. moet behouden blijven met het oog op vrij-spraken en op de vonnissen bedoeld in de artt. 276 en 292 R. L. De artt. 225, 227, 228 en 229 R. L. hielden verband met de mogelijkheid dat de krijgsraad een vonnis ten onrechte of bij vergissing als niet voor hooger beroep vatbaar heeft beschouwd. Het Hoog Militair Gerechtshof bezat dan de bevoegdheid om het plaats gehad hebbend verzuim te doen herstellen. Tot intrekking van deze bevoegdheid bestaat thans alleszins aanleiding. De Nota van Wijzigingen voorziet hierin.

Wat de „dadelijke” tenuitvoerlegging betreft van vonnissen, waarbij de beklagde tot eene geldboete veroordeeld is, deze executie van zoodanig vonnis schijnt hoofdzakelijk hierin te bestaan, dat de auditeur-militair een extract daarvan toezendt aan den betrokken ontvanger der registratie. Zij kan zonder bezwaar terstond geschieden.

Artikel 7.

De opmerking ten aanzien van art. 200 is juist en wordt bij de Nota van Wijziging gevolgd.

Zoals reeds hierboven is gezegd vallen de kosten van de in het belang der verdediging gemaakte afschriften onder de kosten, bedoeld in art. 235 R. L.

Het in het leven roepen van eene poena temere litigantium in den vorm van de proceskosten in hooger beroep achten de ondergeteekenden uit den tijd. Zoodanige belemmering der verdediging schijnt hun geheel onverdedigbaar.

HOOFDSTUK II.

Artikel 8.

III. Het schijnt niet noodig aan de hier gemaakte opmerking gevolg te geven. Het ligt in de bedoeling om in de invoeringswet van het nieuw Militair Strafwetboek en van de Wet op de Krijgstucht deze bepaling zoodanig te wijzigen, dat de verplichte kennisgeving zal geschieden van de straffen door den commandant van een schip opgelegd ter zake van feiten als bedoeld in art. 2 sub 2^o—6^o van laatstgenoemde wet.

IV. Art. 8a wordt aangevuld in den zin van de opmerking welke te dezer plaatse in het Verslag is gemaakt.

X. Art. 34 R. Z. is geschreven voor het e. q. uit het arrest ontslaan van beklagden tijdens de voorloopige informatiën; art. 147 voor dezelfde handeling na het bijeenroepen van den krijgsraad. Aangenomen al, dat een beklagde die vrijgesproken wordt, zich in arrest bevindt tijdens het vellen van het vonnis, dan moet hij in arrest blijven totdat het vonnis door het Hoog Militair Gerechtshof is geaprobeerd. Wel is waar is daarin iets onbillijks gelegen, doch volgens de bestaande opvattingen komt het zelden zoover omdat het Hof zich de bevoegdheid toekent

en daarvan ook gebruik maakt om — desnoods langs telegrafischen weg — nog vóór de approbatie van het vonnis, zoodanigen beklagde uit het arrest onder handtasting te doen ontslaan. Het bezwaar is dus slechts van theoretische waarde.

Artikel 9.

Voor de wijziging, hier aangebracht, worde verwezen naar hetgeen boven ad art. 2 is gezegd.

Artikel 10.

II. Aan beklagden die buitengaats voor den krijgsraad moeten terechtstaan, kan, indien zij zelf geen keuze doen, een officier die zich daartoe beschikbaar heeft gesteld, als raadsman worden toegevoegd. Het is bezwaarlijk, om in het stadium, waarin deze wetswijziging thans verkeert, na te gaan in hoeverre het mogelijk zou zijn ook in de Koloniën gevestigde advocaten als verdedigers te doen optreden.

Bij krijgsraden aan boord van een schip dat zich alleen buitengaats bevindt, kan het zich inderdaad voordoen, dat een beklagde zonder verdediger blijft. Dit zal echter niet dan uiterst zelden voorkomen en de omstandigheden laten niet toe daarin te voorzien.

III. Aan den wensch van het lid, door wien werd verzoekt om ook bij de zeemacht de krijgsraden uit voor één jaar aangewezen officieren te doen bestaan, kan voorschands geen gevolg worden gegeven. Er zal echter naar worden gestreefd om dien wensch langs administratieven weg zooveel en zoo spoedig mogelijk te verwezenlijken.

Artikel 11.

V. De schrijffout waarop hier gewezen wordt, is hersteld.

Artikel 13.

De hier aanbevolen uitbreiding van de appellabiliteit van vonnissen tot die in Nederlandsch-Indië gewezen zal overwogen worden zoodra de gelegenheid zich aanbiedt om dienaangaande een beslissing te nemen. In dit wetsontwerp is zij niet op hare plaats.

HOOFDSTUK III.

Uit hetgeen hierboven bij art. 6 is opgemerkt volgt, dat art. 61 van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof moet vervallen. Het daartoe noodige voorstel is in bijgaande Nota van Wijzigingen opgenomen.

Ten aanzien van den in het wetsontwerp in art. 16 voorgestelden aanhef van art. 119 van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof moge nog worden opgemerkt, dat de daarin voorkomende woorden „die lid van een Krijgsraad kunnen zijn,” behooren te vervallen. Dit houdt verband met de wijziging, welke volgens de bij deze Memorie gevoegde Nota van Wijzigingen in de artt. 129b R. L. en 108b R. Z. wordt gebracht.

HOOFDSTUK IV.

Sedert een aantal jaren bestaan bij de zeemacht zoogenaamde Justitieele Voorschriften. Deze werden door den Minister van Marine o. a. ter uitvoering van de Regtspleging bij de Zeemacht vastgesteld naar een ontwerp, in hoofdzaak samengesteld door den toenmaligen officier van administratie 1ste klasse der Koninklijke Nederlandsche Marine P. F. VAN WAGE, na te zijn onderzocht en goedgekeurd door den sedert overleden advocaat-fiscaal mr. P. VERLOREN VAN THEMAAT.

Ook bij de landmacht bestaan enkele dergelijke voorschriften, doch deze staan in het *Recueil Militair* verspreid en zijn naar gelang van de behoefte en van voorkomende gelegenheid vervaardigd.

De Justitieele Voorschriften der Marine zijn gebleken een uitnemende gids te zijn geweest voor de officieren, die geroepen waren de militaire rechtspraak uit te oefenen. Zij hebben op de practijk bij de Zeekrijgsraden een niet genoeg te waardeeren gunstigen invloed uitgeoefend. In verband met de thans aangehangige wijziging van het militair strafprocesrecht is ook eene nieuwe bewerking van bovenbedoelde uitvoeringsvoorschriften ter hand genomen. Ook voor de landmacht zal, is eenmaal het onderhavig ontwerp tot wet verheven, naar het model dezer voorschriften eene overeenkomstige regeling in het leven behooren te worden geroepen.

Aangezien de rechtskracht van deze voorschriften tot nu toe geheel onzeker is en het aan de ondergeteekenden gewenscht voorkomt om daaraan een wettelijken achtergrond te geven,

wordt voorgesteld de invoeging van een nieuw art. 24 in het wetsontwerp. Uit een technisch oogpunt mocht dan echter huns inziens de vaststelling dezer voorschriften niet meer aan de laatste twee der ondergeteekenden, ieder voor zooveel hem betreft, worden overgelaten. Naar het voorbeeld van de reglementen, o. a. bedoeld in art. 46 der Bevorderingswet voor de Landmacht 1902 en in art. 35 der gelijkmatige wet voor de Zeemacht, schijnt een algemeene maatregel van bestuur hiertoe de aangewezen weg.

De Minister van Justitie,
J. A. LOEFF.

De Minister van Marine,
ELLIS.

De Minister van Staat,
Minister van Oorlog,
J. W. BERGANSIUS.

(25. 2.)

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

In het wetsontwerp worden de navolgende wijzigingen aangebracht:

§ 1.

Artikel 1.

I. In het onder dit volgnummer voorgestelde art. 12 vervallen de woorden: „en provisioneel in verzekerde bewaring worden gehouden of teruggesteld.”

VII. In plaats van de in den onder dit volgnummer voorgestelden aanhef van art. 19 voorkomende woorden: „Gelijkwaardig met”, wordt gelezen het woord: „Bij.”

Verder wordt aan het hier in het ontwerp gestelde het navolgende toegevoegd:

„Voorts wordt in plaats van de woorden „na het arrest of de gedane apprehensie” gelezen: „na het uitreiken van een afschrift der beschikking tot verwijzing.”

„Eindelijk wordt aan dit artikel een tweede lid toegevoegd, luidende:

„Het bepaalde in het tweede lid van art. 132 wordt bij deze benoeming mede in acht genomen.”

VIII. In den hier voorgestelden aanhef van artikel 55 wordt tusschen de woorden „rapport” en „worden” ingevoegd: „door den Commandierenden Officier.”

Artikel 2.

Het hier in het ontwerp voorkomende wordt aangeduid door het cijfer I.

Onder dit nummer I wordt, in plaats van de woorden „zal de burgemeester” gelezen: „zal de commissaris van politie of, in eene gemeente waar geen commissaris van politie is, de burgemeester.”

Voorts wordt aan dit artikel het volgende toegevoegd:

„II. Aan artikel 26 wordt toegevoegd het navolgende tweede lid: „Bij het houden van de in het eerste lid bedoelde inspectie of schouw wordt in acht genomen het bepaalde in het tweede lid van artikel 99.”

Artikel 3.

II. Achter het hier in het wetsontwerp voorkomende worden toegevoegd de woorden:

„alsmede de woorden: „op pene van, daarvan, in gebreke blijvende, te worden gehouden als de hem ten laste gelegde misdaad te hebben beleden, of daarvan te zijn overtuigd.”

VIII. Het eerste lid van het hier voorkomende wordt gelezen als volgt:

„Artikel 129 wordt gelezen als volgt:

„Artikel 129.

„Nadat de informatiën voor Officieren Commissarissen zijn

Handelingen der Staten-Generaal. Bijlagen. 1904—1905.

afgehoord en daarvan rapport is gedaan aan den Commandierenden Officier van het Garnizoen der Hoofdplaats van het arrondissement of district, zal deze binnen vier en twintig uren daaraan volgende bij schriftelijk bevel tegen een daarbij aan te geven dag en uur het bijeenkomen van den Krijgsraad orderen.”

IX. In het derde lid van het hier voorgestelde artikel 129b wordt in plaats van: „geen lid van den Krijgsraad of Officier Commissaris zijnde, doch die als zoodanig zouden kunnen worden benoemd”, gelezen: „geen lid van den Krijgsraad, Officier Commissaris of Secretaris zijnde.”

Voorts wordt de slotzinsnede van het vierde lid van dit artikel gelezen als volgt:

„Zij wordt aan den beschuldigten en aan den toegevoegden raadsman door den provoost-geweldige, of wanneer er geen provoost-geweldige zijn mogt, door den zoodanigen, welken de President daartoe benoemen zal, beteekend ten minste acht dagen voor de behandeling van de zaak in den Krijgsraad.”

Tusschen het in het wetsontwerp onder IX en X voorgestelde wordt het navolgende ingevoegd:

„IX bis. In artikel 39 worden achter de woorden: „gelijken rang” ingevoegd de woorden: „doch van hoogere ancienniteit”, terwijl de woorden: „als welke door den beklagden wordt bekleed” vervallen.

XII. Het laatste lid van het hier voorgestelde artikel 132 wordt gelezen als volgt:

„Tot leden van den Krijgsraad zullen niet worden benoemd:

„1°. Officieren, die den leeftijd van vijf en twintig jaren nog niet hebben bereikt;

„2°. Officieren van het Wapen der Koninklijke Maréchaussée; en

„3°. Officieren, die den rang van tweede-luitenant bekleeden, reserve- en milite-officieren alsmede officieren bij de landweer, die niet als officieren bij het leger hebben gediend”.

XIV. Het hier in het wetsontwerp gestelde wordt gelezen als volgt:

„XIV. Aan artikel 138 wordt als tweede en derde lid het navolgende toegevoegd:

„Bij gelijkheid van militairen rang en ancienniteit beslist de leeftijd.

„Wanneer door bijzondere omstandigheden in een Krijgsraad leden moeten zitting nemen, niet behoorende tot de Landmagt, dan beslist bij gelijkheid van rang, ouderdom in dien rang of in den dienst, de leeftijd”.

XV. In den aanhef van het hier voorgestelde wordt in plaats van „tweede” gelezen: „tweede en derde”.

In de onder dit volgnummer voorgestelde tweede zinsnede van artikel 141 wordt in plaats van de woorden: „lid blijft lid van”, gelezen: „lid of secretaris blijft werkzaam in of bij”.

Voorts wordt achter „te bestaan” toegevoegd de navolgende zinsnede: „In het laatste geval blijft hij echter kennis nemen van die zaken, welke op dat oogenblik reeds ter openbare terechtzitting van den Krijgsraad waren behandeld”.

In verband met dit laatste wordt in den aanhef van artikel 142 in plaats van: „In deze notulen”, gelezen: „In de notulen”.

Artikel 4.

IV. In den onder dit volgnummer voorgestelden aanhef van artikel 168 wordt in plaats van „Auditeur Militair” gelezen: „Secretaris”.

VI. De aanhef van het onder dit volgnummer voorgestelde artikel 183 wordt gelezen als volgt:

„Binnen drie dagen daarna zal enz.”.

De aanhef van het voorgestelde artikel 184 wordt gelezen als volgt:

„Na de indiening, in het vorig artikel bedoeld, of wel, wanneer de beklagde en diens raadsman van deze bevoegdheid